

Турското господство под което сме през възрожденския период не дава никакви възможности за реализация на професиите, или ако това се случва е извън пределите на България. Според К. Даскалова факта, че над нас господства друга религия и друг етнос, определя обществото ни да е общество на занаятчии, селяни които изкарват прехраната си със селско стопанство, и които носят в себе си народния дух и култура. В изостаналата с векове от съвременните и цивилизации културата на интелигенцията ни и не само, е с ограничени възможности за реализация. През възраждането учителите и свещенниците са представителите на интелигенцията, която е малобройна. Авторът твърди, че Българските учители са най-активните „пропагандатори“, които спомагат за прехода към една нова култура. Учителят е онази част от обществото, която разпространява грамотност и знание сред населението, тъй като неграмотността е много голяма. Те проповядват патриотично мислене, заради което понасят унижения и преследвания от страна на властите.

Според изследването на Даскалова първата образователна институция в историята на българския народ са килийните училища /възникнали още през Средновековието и първите години на робството, кр.18 и нач.19 в. /. Във второто десетилетие на 19 век се откриват елино-български училища. В такива училища ходят да търсят образование по будните българи, тъй като по онова време народът ни доброволно се стреми да се приобщи към елинската култура. По късно се откриват девически училища.

Авторът използва данни от архиви за възрожденската интелигенция, с което показва че 4378 души от нейните представители са учители, като тук влизат /килийни, взаимни, класни/. От тях 415 са жени, 841 от тях се занимават с други дейности. Селският учител не се различавал от останалите учители и също като тях обработвал земя. Според Даскалова малкия брой на жените учителки се обяснява с ориенталските патриархални възгледи за жената – тя трябва да върши къщната работа, на нея не и трябва да е образована, защото тя е ограничена в пространството на дома и публичността не и е присъщо. С необходимостта от светска просвета на роден език се поставя въпроса за необходимостта от жени учителки.

Даскалова коментира няколко броя групи на които се разделят учителите. Учителите свещенници - някои от тях са били едновременно и учители и свещенници /246/. А други се отказват от свещеничеството, за да станат учители, поради по високото заплащане и положение в обществото. Учителите монаси – 155 души, 34 от тях монахини /среща се в средата на 19 век/. Те преподавали в килийните училища. Там се изучавало часослов, псалтир, апостол, светче/от църковните текстове/, малко грамотни. Монахините учителки са малко грамотни, но притежават нравствените добродетели в духа на

християнството. Учителите занаятчии – килийни 50 на брой, които упражняват и друг занаят. Това са занаяти при които учитулят е можел по време на час да извършва и друга дейност. Учителите търговци много често си отваряли кръчми. Друга група свързана с търговията е тази на учителя книжар и книгоиздател. Те са онзи тип учители, които най-много помагат за развитието на учебното дело . постепенно те се превръщат в снабдители на ученически пособия и книги. Малка част от учителите са станали писари в турската държавна администрация.

Учителите преподавали и в гръцки, и в турски училища, а също така чужди учители преподавали в българските училища.

Авторът ги обособява и по социален произход /мъже/, като най-голям е броя на учители произлезли от семейства на свещеници - 135 души, на търговци – 92, на занаятчии – 82, от учителски семейства – 69, на земеделци – 22, в чорбаджийски семейства – 9 души.

Статистиката за жените е следната: учителски семейства - 17